

PANDÈMIA I POSTVERITAT NO ÉS UN ASSAIG

Martí Òdena Trujillo

Universitat de Barcelona

El petit llibre de Pigem, *Pandèmia i Postveritat*, és un robust baluard que s'alça contra tot allò que amenaça de deteriorar l'experiència humana. L'autor posa a desfilar un compendi de fenòmens produïts pel complex tecnocapitalista que tenen en comú l'empobriment de l'ésser humà des de dos grans flancs: el capitalisme de la vigilància que anuncià Orwell a 1984 i el capitalisme de la distracció i l'entreteniment alienador que novel·litzà Huxley a *Un món feliç*. Llàstima que Pigem, enlloc d'utilitzar aquestes novel·les com a punt de partida per a noves reflexions, es conformi a demostrar l'acompliment de les dues distopies en el món actual.

Al llarg de les pàgines hi batega un perill força evident i que probablement és darrere del ressò públic de què ha gaudit, a saber: si les dades i exemples que esmenta cauen en mans d'un públic més o menys conspiranoic, és fàcil que les opinions de bar insuportables amb les quals ja castigava a amics i familiars es converteixin ara en veritables al·legats plens de vehemència desfermada i antisocial, on cada fet sona a l'oient com un cop de martell. Aquest comportament, típic del ciutadà histriònic que consagra la vida a detectar senyals apocalíptiques arreu, no queda tan lluny de l'actitud que Pigem exhibí en l'entrevista concedida a en Xavier Grasset al

Imatge extreta de Freepik

Imatge extreta de Freepik

Més 3/24. Assegut en aquella butaca, ferit per la manipulació del que és víctima la societat en mans dels interessos del poder tecnofinancer, i alhora impacient per poder pronunciar la mena de veritats que cal dir, s'esmerçava en despertar en el menor temps possible a l'audiència televisiva de l'amnèsia que la condemna, així com el predicador s'esforça a voler convertir a la fe el pecador encegat pels béns temporals abans que no li arribi la mort. Més exactament, durant el llibre es traspua l'actitud d'un Pigem dividit en dues parts que es complementen, per una banda la convicció messiànica de voler salvar l'ésser humà de les urpes del monstre tecnofinancer, i per l'altra la impotència trasbalsadora que comporta trobar-se sobrepasat per les forces a les quals s'enfronta. La conseqüència de tot plegat és un sentiment d'angoixa temporal característic del messianisme dogmàtic, és a dir, d'aquell que pensa que posseeix una veritat capaç de salvar l'ésser humà, però al mateix temps és conscient que si no aconsegueix convèncer els altres aviat el curs de la història els liquidarà.

Al nostre entendre, és el poder d'aquests sentiments el que explica el to expeditiu i l'obsessió amb la que Pigem sobreanalitza el poder tecnofinancer. Això crea un biaix

filosòfic, i és que en concentrar-se en exclusiva en una aspecte de la realitat —encara que sigui el més important— i oblidar els altres simplifica i redueix l'assumpte filosòfic a un enfrontament cos a cos entre dos contrincants: la defensa per la plenitud de la vida humana, representat per Pigem, i l'impacte dels interessos tecnofinancers en l'experiència humana, representat pel Fòrum Econòmic Mundial. Hi falten, doncs, preguntes que eixamplin el camp de la reflexió, per exemple: per què la tecnologia ha envaït les nostres vides amb facilitat i nosaltres l'hem abraçat sense gaires reticències? L'engany i la manipulació d'uns determinats interessos és suficient per a explicar la situació actual o hi ha en la cultura, una naturalesa humana i unes determinades formes d'organització social i política i social que hi ha influït de forma més o menys decisiva? Més enllà de la omnipresent trama dels diners, el poder i l'ambició desmesurada, per què el relat del món tecnofinancer i no un altre ha esdevingut la realitat dels nostres temps?

En el cos a cos que lliura Pigem contra el complex tecnofinancer és un lloc comú l'ús de la dicotomia humanisme-deshumanització, que repeteix un cop darrere l'altre i de mil maneres diferents per demostrar que el desplegament de la

tecnologia pilotada per Apple, Amazon i Microsoft imposa una negativitat devastadora en tots els terrenys de la vida humana. L'opressió que exerceix el progrés tecnològic cap a un hipotètic desenvolupament natural de l'home arriba a tal extrem que fa la vida humana incompatible amb la tècnica; i no dramatitzem amb les nostres paraules, el propi Pigem subratlla l'adveniment d'un increment de suïcidis derivats de la progressiva anul·lació que l'ésser humà pateix a mans de la tecnologia.

Ara bé, l'abús de la dicotomia humanitat-deshumanització fa que el text poc a poc es desplaci de la reflexió filosòfica al clixé. I el fet que pressuposi de forma axiomàtica i inqüestionada un a un els conceptes de Vida, persona o consciència, tampoc hi ajuda. En certa manera, en aquest punt Pigem ens fa un joc de mans, primer ens presenta una sèrie de conceptes bons, nobles, aproblemàtics i innocents, com són els de persona, vida, consciència, persona, etc. I després, des del punt de vista d'aquests conceptes avalua el impacte d'avenços tecnològics que per definició no tenen cap marca d'humanitat. El resultat és que qualsevol dispositiu tecnològic a la vista d'aquests conceptes roussonians mostra amb facilitat un rostre hostil i nociu per a la realització de la humanitat de l'individu. Però, que potser la vida, la consciència i la personalitat dels superics que governen les empreses tecnològiques no es realitza de la mateixa manera que amb les conseqüències d'aquesta realització es destrueix la vida, la consciència i la personalitat d'altres individus? Dit en altres paraules, la concepció antropològica que posa en moviment Pigem és uniforme, plana i senzilla,

sense contradiccions ni parts fosques, ara bé, la realitat de l'ésser humà ho és?

Amb l'aclaparador diagnòstic d'en Pigem damunt la taula, tot apunta que l'única sortida per tornar a omplir de sentit els esmentats conceptes humanistes passa per desmantellar el món tecnològic i d'aquesta manera recuperar per a l'experiència humana els camps de la realitat que havien estat colonitzats pel complex tecnocapitalista. Dit això, és realista la recepta de dipositar la tecnologia a les deixalles de la Història el més aviat possible per restablir un horitzó humanista? És viable l'alternativa que l'ésser humà ocupi un paper protagonista que garanteixi una certa humanitat mentre la tecnologia queda relegada a un accessori útil? Es poden dissociar tecnologia i sistema capitalista o bé són dues arrels que formen part del mateix arbre?

El text de Pigem podria haver posseït la virtut de ser un excel·lent punt de partida per a reflexionar sobre qüestions fonamentals de les nostres societats, però malauradament aquesta possibilitat ha estat enterrada per una creativitat assagística limitada pel gregarisme intel·lectual cap a Huxley i Orwell, un enfocament de les qüestions simplificat i reduccionista per les dicotomies i un treball conceptual que sovint s'extravia en el clixé i l'estereotip. La tasca del lector consisteix en desenterrar del llibre la possibilitat de llegir les qüestions espirituals, socials i polítiques que planteja en Pigem en tota la seva nua radicalitat.

Imatge de Pandèmia i postveritat